

Florisztikai adatok Észak-Pest és Nyugat-Nógrád vármegyék térségéből

LENGYEL Attila

HUN-REN Ökológiai Kutatóközpont, Ökológiai és Botanikai Intézet, H-2163 Vácrátót, Alkotmány u. 2-4.;
lengyel.attila@ecolres.hu

Floristic records from northern Pest and western Nógrád counties

Summary – This paper presents significant floristic records from recent years in the northern part of Pest County and the western part of Nógrád County. The 100 occurrences represent 54 species, of which three are pteridophytes and 51 are flowering plants. The occurrences are new at least at the microregional level or, in some cases, confirm old or uncertain records. Fifteen species are newly recorded or have significant new data for the North Hungarian Mountains. Most of the species are aliens or native plants showing secondary spread along roads. For several of them, a northward expansion of their distribution in Hungary has been identified.

Keywords: alien plants, Börzsöny, Cserhát, Matricum, Neogradense, roadside flora

Összefoglaló – Ebben a cikkben az utóbbi években Pest vármegye északi és Nógrád vármegye nyugati részén talált, jelentősebb florisztikai adataimat adom közre. A 100 előfordulás 54 fajt reprezentál, melyek közül három haraszt, 51 virágos növény. Az előfordulások legalább kistáji szinten újak, illetve egyes esetekben régi vagy bizonytalan adatok megerősítései. Az Északi-középhegység szintjén új vagy jelentős adattal bővült fajok száma 14. A fajok többsége idegenhonos, vagy utak mentén másodlagos terjedést mutató őshonos növény. Közülük több faj hazai elterjedésének északi irányú bővülését sikerült kimutatni.

Kulcsszavak: Börzsöny, Cserhát, Északi-középhegység, idegenhonos növények, Neogradense, útpadkák növényei

Bevezetés

Az alábbiakban a 2019 és 2025 között, nem szisztematikusan végzett florisztikai kutatás során gyűjtött, legjelentősebbnek ítélt előfordulási adataimat teszem közzé. A vizsgált térség északi és nyugati határa az Ipoly, illetve a Duna; a legdélebbi adat Dunakeszi, a legkeletebbi Cserhátaláp területéről származik. A vizsgálati terület így mind a természeti adottságok, mind a flórát befolyásoló szocioökonómiai jellemzők tekintetében igen heterogén. A cikkben az alábbi földrajzi egységek szerepelnek, rövidítésükkel (DÖVÉNYI 2010):

B: Börzsöny

Cs: Cserhát-vidék (kivéve a Gödöllői-dombságot)

Ds: Duna menti síkság

Gd: Gödöllői-dombság

Iv: (Középső) Ipoly-völgy

Nm: Nógrádi-medence

Az előfordulásokat földrajzi egységenként, azokon belül településenként, majd még pontosabb lokalitásonként sorolom fel. Minden előforduláshoz megadom a BARTHA *et al.* (2021+) által is alkalmazott közép-európai flóratérképezési rácsháló (NIKLFELD 1971) kvadrátazonosítóját.

Amennyiben többletinformációt jelentett, az előfordulások tárgyalásakor a földrajzi tájegységek mellett a növényföldrajzi egységeket is megemlítettem Soó (1960) szerint.

A cikkben szereplő fajok előfordulásait ellenőriztem az MTM Növénytár (BP) Herbarium Carpato-Pannonicum gyűjteményében, a Debreceni Egyetem (DE) „Soó Rezső Herbáriumában” (TAKÁCS *et al.* 2014) és „Siroki Zoltán Herbáriumában” (TAKÁCS *et al.* 2015), továbbá a Magyarország edényes növényfajainak online adatbázisában (BARTHA *et al.* 2021+), az iNATURALIST (2025) és a GBIF (2025) internetes adatbázisokban. Emellett az adatokat összevetettem a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság (DINPI) és a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság (BNPI) biotikai adatbázisával is. A közölt előfordulásokról fotódokumentáció készült, amely kisebb jelentőségű adatokéval együtt elérhető a KÖZÖSSÉGI FLÓRATÉRKÉPEZÉS MAGYARORSZÁGON (2025) iNaturalist projekt részeként. (Ez alól az *Elymus elongatus*, a *Limonium gmelinii* és a *Plantago coronopus* azon előfordulásai kivételt jelentenek, amelyek biztonságos dokumentációja az M2 autópálya padkáján a járműforgalom miatt nem volt megoldható.) Az új adatok nagy része már a Magyarországi edényes növények online adatbázisában (BARTHA *et al.* 2021+) is szerepel.

Szárazföldi termesztett növények kivadásai esetén RICHARDSON *et al.* (2000) definíciója alapján azokat a növényeket tartottam (alkalmi) megtelepedőnek, amelyek a termesztésre kijelölt területen kívül kicsíráztak, vagy oda vegetatív szaporodás során jutottak és átvészelték egy telet. Úszó vízinövények esetén az áttelelést mint kritériumot nem alkalmaztam, hanem a kultúrából a víz sodrával kiszabaduló, ott vegetatívan szaporodó egyedeket már megtelepedőként jegyeztem fel. Kertészeti gyomnövények esetén a csak ültetőközegekben (pl. dézsa virágföldjében) előfordulókat nem vettem figyelembe, csak azokat, amelyek szabadföldben gyökereztek. A fajneveket KIRÁLY (2009), illetve az ott nem szereplő fajok esetén a Plants of the World Online (POWO 2025) nevezéktana szerint közlöm.

Enumeráció

Agrimonia procera Wallr. – **B:** Kemence-Királyháza [8079.2]. A faj KIRÁLY & KIRÁLY (2004) cikke után kapott nagyobb figyelmet a hazai botanikusok körében, ez az adatainak megszáporodását vonta maga után. Új a Börzsöny flórájára. Állományaira 2020-ban bukkantam Királyházán, ahol erdőszéleken, nyiladékokon lokálisan, bár néhol tömegesen fordult elő. A hegységen belüli közlekedés szempontjából frekvenciát leőhelye ellenére NAGY (2007) nem tesz róla említést, ezért feltételezem, hogy egy nemrég megtelepedett, majd gyors terjedésnek indult állományról van szó.

Agrostis canina L. – **B:** Szokolya-Királyrét: Hársas-hegy és Király-rét [8179.2]. NAGY (2007) egy 1982-es Szujkó-Lacza és Saskó által „Király-rét” helymegjelöléssel gyűjtött herbáriumi lapot említve aktuális börzsönyi előfordulását vizsgálándónak tartja, így az utóbbi adat megerősítettnek tekinthető. BARTHA *et al.* (2021+) a Börzsönyben nem jelöli.

Aphanes arvensis L. – **Nm:** Nógrád: Árpád utca és környéke, Török-hegy lába; Diósjenő: a Tolmácsi-tó feletti parlagok [8080.3], Nógrád: Madaras-víz [8180.1]. **Iv:** Balassagyarmat: Tekergő kreszpark [7981.2]. Kertekben, parlagokon, útszéleken. (A nógrádi Török-hegynél és a Madaras-víznél lévő állomány a **B** részének is tekinthető.) Az 1870-es években „Bátöny (Heves)” helymegjelöléssel, bizonyára a mai Bátönytereny környékén gyűjtötte Simkovics (Simonkai) Lajos (BP). Ezután csak Nagy József 2004-ben „Alsó Ipoly-völgy, Vámosmikola:

- Csipkés-dűlő” helymegjelöléssel gyűjtötte (BP), ami alapján közli NAGY (2007) és BARTHA *et al.* (2021+) is az Északi-középhegységben egyedüli aktuális előfordulását.
- Artemisia annua* L. – **Iv**: Drégelypalánk: az Ipolyhídvégre (*Ipel'ské Predmostie*, Szlovákia) vezető út kövezésén egy egyed [7980.1], nyilvánvalóan behurcolva. BARTHA *et al.* (2021+) nem jelzik az Ipoly-völgyből, sem a szomszédos tájegységekből.
- Artemisia dracunculus* L. – **Gd**: Veresegyház: vasútállomáson egy terebélyes, virágzó tő [8381.4]. BARTHA *et al.* (2021+) nem jelzik az Északi-középhegység területéről, és az ország egészéről is csak két kivadulási adattal szolgálnak (vö. KIRÁLY & KIRÁLY 2018). A GBIF (2025) adatbázisában 151, jórészt közösségi tudományos applikációkból származó megfigyelés érhető el, ezek ültetett vagy kivadult státusza azonban nem ítélt meg, a legtöbb esetben a faji azonosság sem ellenőrizhető.
- Asparagus verticillatus* L.: **Ds**: Verőce: Duna-parti támfal mentén <10 egyed [8180.3]. Országosan még ritka kivaduló (WIRTH & GYERGYÁK 2015, WIRTH *et al.* 2020, BARTHA *et al.* 2021+), melynek a vizsgálati területen való előfordulását eddig nem jelezték.
- Bromus secalinus* L. – **Nm**: Nógrád: Páskom, valamint Diósjenő: Somlyó alja, szántóföldek szegélyében tömeges [8080.3]. BARTHA *et al.* (2021+) alapján hazai előfordulásaiban három gócpont azonosítható: a Nyugat-Dunántúlon (Zala és Vas vármegyékben), Baranya és Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyékben. Ezekon kívül néhány recens szórványadat mutatkozik, melyek közül a vizsgálati területhez legközelebbi Nagykökényesen (HARMOS 2004), a Cserhát délkeleti peremén található. Korábban Dorner József gyűjtötte a közeli Tolmács (Nógrád vármegye) településen 1864-ben (BP), illetve több gyűjtése származik a Dunakanyarból 1949-1950-ból (Vác, Nagymaros, Zebegény, „Nógrádverőce”; BP).
- Calocedrus decurrens* (Torr.) Florin – **Ds**: Vácrátót: Alkotmány út, a Nemzeti Botanikus Kert bejáratával csaknem szemben, egy kert alacsony kőkerítésén egyetlen, fél méteres magonc [8281.3]. Nagytermetű, lassan növekvő fafaj, amely Észak-Amerika nyugati partvidékén őshonos, és amelyet Európában szórványosan ültetnek, ritkán elvadul. A botanikus kertben, az újonnan talált egyedtől 150 méterre a faj több példánya is él (a Nemzeti Botanikus Kert munkatársai szóbeli közlése szerint), bizonyára innen történt az egyed kivadulása. A példány azonosítása vegetatív bélyegek alapján DÖRKEN *et al.* (2023) munkája segítségével történt. A közelmúltban Király Gergely (KIRÁLY & TAKÁCS 2020) jelezte a faj fertődi kivadulását, más dokumentált adatát nem találtam.
- Campanula poscharskyana* Degen – **Ds**: Verőce: Árpád út [8180.3]. Országsszerte kevés dokumentált kivadulással rendelkező növény, amelynek ez az első adata a vizsgálati területről.
- Campsis radicans* (L.) Seem.: **Ds**: Vác [8280.2], Vácrátót [8281.3], Verőce [8180.3], **Nm**: Bánk [8081.3], **Iv**: Balassagyarmat [7981.2]. BARTHA *et al.* (2021+) csak egyetlen további adatát közli a vizsgálati területről (Zagyvapálfalva; SCHMOTZER 2023). Balassagyarmaton tömegessége kibontakozó inváziót idéz, melyet a kertekből vegetatívan terjedő növények okoznak, ugyanakkor lakott területen kívül, nyilvánvalóan magról kelt egyedek még nem sikerült megfigyelni.
- Cardamine occulta* Hornem. – **Ds**: Göd: Révay utcai kertészet [8280.4], Vác: Március 15. tér, Hanga kertészet [8280.4]. Útszéleken, főleg öntözött virágládák környékén. A faj hazai terjedése új keletű jelenség, és a kertészeti áruforgalomhoz kapcsolódik (TAKÁCS *et al.* 2020). A vizsgált területről BARTHA *et al.* (2021+) még nem jelezték.
- Caryopteris incana* (Thunb. ex Houtt.) Miq. – **Gd**: Órbottyán: Veresegyház-Ligetek és Órbottyán közötti fekete- és erdeifenyő ültetvény nyiladékan, legalább 2020 óta létező, lassan terjedő állomány [8381.2]. BARTHA *et al.* (2021+) az ország néhány pontjáról közli WIRTH *et al.* (2020) alapján.
- Catalpa bignonioides* Walter – **Ds**: Nagymaros: Duna-part [8279.2]. Több ültetett fa közelében néhány fiatal egyed. A vizsgált területen BARTHA *et al.* (2021+) nem jelzik.

- Centranthus ruber* (L.) DC. – **Ds:** Vác: várfal [8280.2]. Kivadulás a fal repedéseiben, néhány tő. A közelben ültetve. A vizsgálati területről eddig nem jelezték (BARTHA *et al.* 2021+).
- Chenopodium pumilio* R.Br. – **Nm:** Bánk: a tó melletti parkolóban, részben a strandon [8081.3], 2019 és 2025 között évenként változó, de tízes nagyságrendű egyedszámban. Ed-dig nem találtam északi-középhegységi publikált, illetve herbáriumi adatát.
- Cotoneaster hjelmqvistii* Flinck & B. Hymlo – **Ds:** Verőce: Árpád út [8180.3], Vác: városszerte többfelé, pl. várfal, Naszály utca, Kötő utca, Chazár utca [8280.2], **Nm:** Nőtincs: Nőtincsi-tó [8180.2], **Gd:** Fót: régi lőtér (Somlyó) [8381.3]. Azonosítását VERLOOVE (2011) kulcsa alapján végeztem. A fajt sokáig összetévesztették a *Cotoneaster horizontalis*-szal, vagy annak robusztus alakjaként tartották számon, ezért adatai nagyrészt megbízhatatlanok. Az átte-kintett hazai irodalmakban sem találtam a *C. hjelmqvistii* említését. Településeken egyre többfelé látni kivaduló egyedeit házfalak tövében, rakott kőfalak repedéseiben, de a főtí előfordulás már a lakott területtől kb. 300 méterre, természetközeli, bár inváziós fajok-kal fertőzött cserjésben található.
- Duchesnea indica* (Andrews) Focke. – **Nm:** Diósjenő: Szabadság út [8080.3], **Iv:** Balassagyar-mat: Nyírjes [7981.2, 7981.4], **Ds:** Vácrátót: Nemzeti Botanikus Kert [8281.3], Göd: Jegenye utca [8380.2]. Parkokban, kertekben, útszéleken sokfelé, terjedőben. A Nógrádi-medencében BARTHA *et al.* (2021+) eddig nem jelölték.
- Eichhornia crassipes* (Mart.) Solms – **Nm:** Nógrád: Morgó-pataki víztározó, 2024 nyarán né-hány példány előfordult a fagyokig [8080.3]. A faj egyelőre országosan ritka, BARTHA *et al.* (2021+) egyetlen adatát említi Székesfehérvár mellől. A DINPI adatbázisában egy ipolyi, publikálatlan adata szerepel, emellett az iNATURALIST (2025) oldalon az ország egyéb része-iről látható néhány előfordulása. Az Északi-középhegység területén történő felbukkanásá-nak eddig nem találtam nyomát.
- Elymus elongatus* (Host) Runemark (incl. subsp. *ponticus*) – **Cs:** Vác: az M2 autótú padkán néhány zsombék [8280.2, 8281.1], **Nm:** Nógrád: a Nógrádi Vadaspark gyeper területén sű-rű állományban, már a kerítésen kívül is [8080.3]. A Nógrádi Vadasparkba magas rosttar-talmú vadtakarmánnyként való felhasználás céljából vetették (Villányi Péter, a Vadaspark vezetője személyes közlése alapján). A Nógrádi-medence, valamint a szomszédos tájegysé-gek területéről eddig nem jelezték.
- Erigeron bonariensis* L. – **Nm:** Nógrád: Szondy György utca, egy kb. 20 méteres szakaszon az út mentén tömeges [8080.3]. Ezt a hazánkban nemrégiben megtelepedett fajt először WIRTH & CSIKY (2020) találta Tihanyban (2017), majd Pécssett (2018). Néhány éven belül a Balaton vidéke és a Dél-Dunántúl mellett Budapesten számos előfordulása vált ismertté (BARTHA *et al.* 2021+, iNATURALIST 2025). A 2025-ben előkerült nógrádi állománya a faj leg-északabbi ismert hazai populációja, új elem az Északi-középhegység flórájában.
- Erigeron sumatrensis* Retz. – **Ds:** Vácrátót: Alkotmány út, útszéleken, parkolóban, néhány tő [8281.3]. Az előzőhöz számos tekintetben hasonló fajt is WIRTH & CSIKY (2020) észlelte elő-ször Magyarországon, a Dél-Dunántúlon (2017). Azóta jelentős terjedésnek lehettünk szemtanúi, hiszen az ország számos pontján előkerült, főleg az Alföldön, Budapest környé-kén pedig már elterjedtnek mondható (BARTHA *et al.* 2021+, iNATURALIST 2025). Vácrátóti előfordulása a hazai area jelenlegi északi peremén helyezkedik el.
- Euphorbia prostrata* Aiton – **Ds:** Vácrátót: Petőfi tér és környéke [8281.3], **Nm:** Rétság: köz-pont, önkiszolgáló autósó, egy egyed [8080.4]. BARTHA *et al.* (2021+) alapján az Északi-középhegységben ritka, a Nógrádi-medencéből és annak szomszédos kistájairól még nem jelentették.
- Foeniculum vulgare* Mill. – **Cs:** Vác, 2-es út, nyulási elágazás [8180.4], **Nm:** Rétság: Ipari park [8080.4]. Az M2-es és a 2-es út mezsgyéjén többfelé terjedőben. A Nógrádi-medencéből ed-dig nem jelezték (BARTHA *et al.* 2021+).

- Galeobdolon argentatum* Smejkal – **Nm**: Nógrád: Mikszáth utca [8080.3], **Ds**: Vácrátót: Petőfi tér, a botanikus kertből kivadulva [8281.3]. BARTHA *et al.* (2021+) nem jelzik a vizsgálati területéről.
- Galium elongatum* C. Presl – **Nm**: Felsőpetény: Templom utca, a Pusztaszántói-patak medrében [8181.1]. A Duna és az Ipoly mentéről ismert, de e folyóktól távolabbi adatát nem találta (BARTHA *et al.* 2021+).
- Geranium palustre* E. Torner – **B**: Nagymaros: Malom-völgyi patak, magaskórósban tízes nagyságrendű egyed [8179.4]. A Börzsönyben eddig csak a Kemence-völgyből volt ismert egy kisebb állománya (NAGY 2007), amely 2025-ben kb. 10 virágzó tőből állt.
- Gymnocarpium robertianum* (Hoffm.) Newman – **Nm**: Nógrád: a vár falán néhány tő [8080.3]. A szél útján spórákkal jól terjedő páfrányok hatékonyan kolonizálják az épített környezetet nyújtotta sajátos mikroklímájú élőhelyeket, aminek számos váratlan előfordulás köszönhető (TAMÁS *et al.* 2017). A *G. robertianum* mészhabarcos és cementes kőfalakon jellegzetes, de nem gyakori megtelepedő (CSIKY *et al.* 2009). A Nógrádi-medencéből és szomszédos tájegységeiből eddig nem jelezték (BARTHA *et al.* 2021+). Az állományt először 2020-ban, utóljára 2023-ban észleltem, feltehetően megsemmisült az aszálynak és a várfalakon végzett gyomtalanításnak köszönhetően.
- Heliopsis helianthoides* (L.) Sweet – **Iv**: Balassagyarmat: Pozsonyi utca [7980.2], **Nm**: Diósjenő: Tópart utca [8080.3], **Ds**: Verőce: Árpád út [8180.3], Vác: Szent Flórián utca [8280.2], Sződ: Debegió-hegy [8280.4, 8281.3]. Gyakori kivaduló települések környékén, de alkalmanként azoktól távolabb is útszéleken. BARTHA *et al.* (2021+) eddig nem jelezték a Neogradense flórajárás területéről.
- Hornungia petraea* (L.) Reichenb. – **Cs**: Nézsa: Szele-hegy, Csóvár: Vas-hegy, százas nagyságrendű egyedszámmal [8181.4]. A csóvári állományról, mint a faj legkeletibb hazai előfordulásáról Boros Ádám 1951-es gyűjtése (BP) és KÁRPÁTI (1952) tájékoztatnak, későbbi említését azonban nem találtam, BARTHA *et al.* (2021+) sem közli. Az Északi-középhegység területén eddig egyedül a főtí Somlyón (KUN 1996) volt közelmúltbeli adata, miután egy naszályi előfordulása már régóta megerősítésre szorul (PINTÉR *et al.* 2010).
- Koeleruteria paniculata* Laxm. – A Dunakanyarban és környékén településeken, útszéleken sokfelé terjed, pl. **Ds**: Verőce [8180.3], Vác [8180.4, 8280.2, 8281.1]. A vizsgálati területéről eddig egyetlen adattal rendelkezett (Romhány: PINTÉR 2003). Terjedése településeken szembeötlő.
- Limonium gmelinii* (Willd.) Kuntze – **Cs**: Vác: M2 autótú és a 2-es út mentén [8180.4, 8280.2, 8281.1, 8281.3], **Nm/Cs** határán: Berkenye: nőtincsi elágazás [8180.2], **Ds/Cs** határán: Vácrátót: vácdukai elágazás [8281.3]. Sózott utak mentén, behurcolva. 2020 és 2025 között az M2 váci szakaszán érzékelhetően gyakoribbá vált. A BARTHA *et al.* (2021+) eddig nem jelezték a vizsgálati területéről.
- Medicago monspeliaca* (L.) Trautv. – **Nm**: Nógrád: nógrádi vár, taposott szárazgyepben néhány m²-es állomány [8080.3]. Országsszerte szórványos, de az utóbbi időben terjedő faj. A Nógrádi-medencében eddig nem volt ismert (BARTHA *et al.* 2021+). A Cserhát nyugati részén, a csóvári Vas-hegyen Boros Ádám gyűjtötte 1953-ban (BP), míg Váctól délre a Dunamenti-síkságon és a Gödöllői-dombvidéken már többfelé előfordul, terjed.
- Minuartia viscosa* (Schreb.) Schinz et Thell. – **Iv**: Dejtár: Páskom, homoki legelőn átvezető földúton [7980.2]. A faj jelenlétét az Északi-középhegységben Kárpáti Zoltán 1951-es herbariumi lapjai tanúsítják, amelyek a Cserhátról, a becskei Szent Péter-hegy andezitjéről származnak (ld. még: KÁRPÁTI 1952). Utóbbi élőhely azonban a bányászat miatt nagyrészt megsemmisült, emellett pontos lokalizálása a flóratérképezési kvadrátok szintjén nem lehetséges. Bizonyára ennek is köszönhető, hogy BARTHA *et al.* (2021+) térképe elsősorban a Nyírség, továbbá a Dunántúl savanyú talajú részeiről mutat előfordulásokat, az Északi-középhegységből nem.

- Morus indica* L. – **Ds:** Vác: Galamb utca, fal tövében egyetlen magonc [8280.2]. A fajt a közelmúltban mutatták ki Magyarországról (Takács in DUDÁŠ *et al.* 2024), azóta többfelé előke-rült városi környezetben (INATURALIST 2025).
- Myosotis discolor* Pers. – **Nm/B** határán: Nógrád: Török-hegy lábainál ingadozó egyedszámú, kis állomány [8080.3]. Agyagos, kilúgozódó talajú, üde gyeppel nyílt felszínű foltjain és tölgylepítés szegélyében fordul elő. Nyugat-dunántúli súlypontú faj, melynek bürzsönyi, ezzel északi-középhegységi jelenlétét a hegység déli, Visegradense flórajáráshoz sorolható részén SOMLYAY & CSÁBY (2025) mutatta ki. A Matricum flóraidékén azonban új elem.
- Oxalis stricta* L. – **B:** Diósjenő, Kemence-Királyháza: a Kemence-patak völgyében többfelé gyakori [8080.1, 8079.2], **Iv:** Balassagyarmat: Ipoly-holtág partján, friss építési területen egy példány [7981.2]. A Bürzsöny flórajában eddig nem jelezték (vö. NAGY 2007).
- Panicum dichotomiflorum* Michx. – **Iv:** Balassagyarmat: Hősök tere, virágágyásban néhány példány [7981.2]. Terjedőben lévő, idegenhonos faj, amely elsősorban a Délnyugat-Dunántúlon gyakori. Az Északi-középhegységben eddig a Putnoki-dombságban, a Cserehátton és Gyöngyösön találták (CSIKY *et al.* 2004, MOLNÁR & VIRÓK 2018, BARTHA *et al.* 2021+).
- Panicum riparium* H. Scholz – **Ds:** Verőce: Sűgér utca [8180.3], Vácrátót: a falutól keletre, a Sződrákosi-patak melletti szántókon kis állomány [8281.3]. BARTHA *et al.* (2021+) nem jelzi a vizsgálati területről. Ld. még a *P. capillare* kapcsán írtakat.
- Panicum capillare* L. – **Nm:** Nógrád: a Morgó-pataki víztározó mellett [8080.3], Felsőpetény: a Pusztaszántói-patakon újonnan kialakított horgásztó partján, építési területen [8181.1], mindenhol néhány tő. A *P. capillare* fajnévvel az Északi-középhegységben gyűjtött herbáriumi lapok revíziója során Molnár Csaba (Molnár in MOLNÁR *et al.* 2024) megállapította, hogy a faj korábban közölt előfordulásai jórészt a *P. riparium*-ra vonatkoznak, ezért az előbbi faj adatai mind felülvizsgálandók. Ez igaz HÁZI & PINTÉR (2003) ősgárdi adatára is, amely a faj első dokumentációja volt a Nógrádi-medencében. Noha a 2003-as ősgárdi és a 2024-es felsőpetényi adat a köztük eltelt jelentős idő miatt egymásra nem feltétlenül vonatkoztatható, a faj előfordulása a 8181.1 KEF-kvadrátban ezzel is megerősítést nyert.
- Pistia stratiotes* L. – **Nm:** Nógrád: Morgó-pataki víztározó, 2023-ban néhány, vegetatívan szaporodó egyed a sekély, nyáron jelentősen felmelegedő vízben [8080.3]. Országosan szóróványos, főleg termálvizekben időszakosan megjelenő növény, amely azonban egyes években összefüggő tömegben képes a vízfelszínt beborítani (DANYIK & VIDÉKI 2012). A Nógrádi-medencéből eddig nem jelentették (BARTHA *et al.* 2021+).
- Plantago coronopus* L. – **Ds:** Dunakeszi: M2, Shell benzinkút, útpadkán néhány tő [8380.2], **Iv:** Balassagyarmat: 22-es út padkáján több tíz méteres szakaszon, sűrű állomány [7981.2], **Cs:** Vác: M2 közti lehajtó [8280.2] és rádi lehajtó [8281.1] útpadkáin tömeges. 2013-as megtalálása (SCHMIDT *et al.* 2016) óta a faj gyors ütemben terjed a nyugati országrész felől a főúthálózat mentén (SCHMIDT *et al.* 2020, SCHMIDT 2021). A Budapest környéki gyorsforgalmi utak padkáin már sehol nem jelent meglepetést a felbukkanása, északi irányú terjedése az M2, 2-es és 22-es utak mentén azonban csak az utóbbi néhány évben tapasztalható (SÜVEGES 2024). Új, balassagyarmati felbukkanása jelenleg a faj legészakabbi hazai elfordulása (BARTHA *et al.* 2021+).
- Polystichum lonchitis* (L.) Roth – **Nm:** Rétság, laktanya [8080.4]. Az elhagyatott épületek egyikének árnyékában, mohás gyeppben két példány. E hegyvidéki, mészkedvelő faj felbukkanása a természetes módon mészmentes környezetben, 204 méteres tengerszint feletti magasságban szintén a páfrányok épített környezetben való meglepő megtelepedéseinek példája. Jelen esetben a hegyvidéki mikroklímát a magas, fűtetlen épületek árnyékolásában, északias kitettségekben létrejött „antropogén szurdok” nyújtja, a meszes talajt az omladozó vakolat és cement biztosítja. A *Polystichum lonchitis* országosan igen ritka faj, előfordulásai gyakran csak egy-két egyedből állnak, és alkalmi megtelepedéseknek tekinthetők (NAGY 2007, VIRÓK *et al.* 2016). Az Északi-középhegységből közelmúltbeli előfordulása csak a

- Bükkből ismert (VOJTKÓ 2001, SONKOLY 2014). Az egyedek fennmaradását egyszerre veszélyezteti az épület omlása, valamint annak esetleges jövőbeni felújítása.
- Polystichum setiferum* (Forsskal) T. Moore – **B**: Kemence: Kemence-patak völgye, Királyházától délkeletre, szurdokerdőben egyetlen, jól fejlett tő [8079.2]. Dunántúli súlypontú faj, amelynek országszerte vannak szórványadatai, az Északi-középhegységben ritka (BARTHA *et al.* 2021+). A DINPI adatbázisa eddig egy (az itt közölttől eltérő) publikálatlan előfordulást tartalmazott.
- Ptelea trifoliata* L. – **Nm**: Rétság: 2-es út rézsúján egy virágzó, termést érlelő egyed [8080.4]. Az Alföld felől terjedő, észak-amerikai eredetű, idegenhonos faj, az Északi-középhegységből ellenőrizhetően nem jelezték (BARTHA *et al.* 2021+).
- Schoenoplectus mucronatus* (L.) Palla – **Nm**: Felsőpetény: A Pusztaszántói-patakon újonnan kialakított horgásztó partján néhány tő [8181.1]. BARTHA *et al.* (2021+) szerint elsősorban a Tiszántúlon és a Tisza mentén, szórványosan a Dunántúlon előforduló növény, de az Északi-középhegységből eddig nem jelezték.
- Sherardia arvensis* L. – **Cs**: Magyarnándor, Mikszáth utca [8082.1], útszéli, nyírt gyepten néhány m²-es foltok. Országszerte szórványos, de csapadékosabb vidékeken gyakoribb faj, amelyet BARTHA *et al.* (2021+) nem jelölnek a Cserhátból. Újabb, főleg alföldi adatai terjedésre utalnak (pl. SÜVEGES *et al.* 2020).
- Sorghum halepense* (L.) Pers. – **Nm**: Tolmács: gyepesedő szántón [8080.4], a Bánkot [8081.3] és Romhányt [8081.4] összekötő műút mentén, valamint **Cs**: Magyarnándor: útszéleken [8082.1]. A BARTHA *et al.* (2021+) térképein a vizsgálati területen legészakabbra Vácig hatol. Feltehetően intenzíven terjedő faj, a Nógrádi-medence és a Cserhát nagy részén számíthatunk az előfordulására.
- Spergularia maritima* (All.) Chiov. – **B/Cs** határa: Szendehely-Katalinpuszta: 2-es út padkáján, vízállásos helyen néhány tő *Spergularia salina* és *Puccinellia distans* fajokkal együtt [8180.2]. Az eredetileg sziki élőhelyeket benépesítő budavirágfajok útpadkákon való másodlagos terjedését SCHMIDT *et al.* (2018) tekintette át rávilágítva a *S. salina* intenzívebb és a *S. maritima* visszafogottabb tendenciájára. Utóbbi fajnak a szikes élőhelyekkel nem jellemezhető tájegységek közül elsősorban a Dunántúlon láthatóak előfordulásai (BARTHA *et al.* 2021+), az Északi-középhegységben eddigi egyetlen adata a Gömör-Tornai-karsztról származott (VIRÓK & SZÜTS 2004).
- Spergularia salina* J. et C. Presl – **B/Cs** határa: Szendehely-Katalinpuszta: 2-es út padkáján néhány tő [8180.2], **Nm**: Berkenye: nőtinci elágazás, 2-es út padkáján néhány tő [8180.2], **Iv**: Balassagyarmat: 22-es út padkáján tömeges [7981.2]. Ld. a *S. maritima*-nál írtakat. Elterjedése hasonló az előző fajéhoz, de gyakoribb és tömegesebben lép fel. Az Északi-középhegység területéről eddig csak egy közeli, cserháti adata volt ismert (SCHMIDT 2022, BARTHA *et al.* 2021+).
- Teucrium botrys* L. – **Cs**: Vác: Mágnes-réttől északra, feketefenyvesben egyetlen tő [8180.4], Nézsa: Szele-hegy, Csóvár: Vas-hegy [8181.4]. Felhagyott bányákban, bolygatott sziklafel-színeken, mészkövön. A naszályi előfordulás Horváth Károly 1980-as herbáriumi adatának megerősítése (PINTÉR *et al.* 2010). Országosan ritka faj, amelynek a Cserhátban egyedül Mátraszőlősről volt adata eddig (VOJTKÓ 2008).
- Tradescantia virginiana* L. – **Iv**: Balassagyarmat: a város északkeleti részén, előkertekből kivadulva, útszéleken terjed [7981.2]. BARTHA *et al.* (2021+) alapján országosan ritka adventívnek tűnik, amelynek az Északi-középhegységből (beleértve a hegylábakat és medencéket) még nem volt dokumentált előfordulása. Az adathiány mögött azonban a kivadások bizonyítalan megítélése is állhat, feltehetően ennél gyakoribb jelenség a faj hosszabb-rövidebb idejű megtelepedése kívül.
- Trifolium resupinatum* L. – **Nm**: Nógrád, Dósjenő: Fácán tanya környékén belvizes szántón [8080.3]. HALÁSZ (2024) néhány héttel korábbi adatától eltekintve az Északi-

középhegységből nincs publikált előfordulása (BARTHA *et al.* 2021+), országos szinten ritka faj. 2025-ben ugyanott már nem került elő. A taxon hazai helyzetét KIRÁLY *et al.* (2009) dolgozta fel, kitérve a „tipikus” (*T. resupinatum* s.str.) és a „robosztus” (*T. resupinatum* var. *major*, syn. *T. suaveolens*) morfológiájú alak közötti különbségekre. Az új előfordulás inkább az utóbbihoz állt közel.

Vicia lutea L. – **B:** Nagymaros: törökmezei kereszteződés [8179.4]; **Cs:** Cserháthaláp: Nagyhaláp; bolygatott száraz gyepeken [8082.1]. A Börzsönyből nem találtam adatát, a Cserhátban is ritka (BARTHA *et al.* 2021+).

Viola pumila Chaix – **B:** Márianosztra: Pusztatorony, nedves kaszálón [8179.4]. BARTHA *et al.* (2021+) által is mutatott, közeli adatai a Duna és az Ipoly völgyére vonatkoznak, ld. Nagy József gyűjtéseit (BP) – a Börzsöny flórájára új.

Megvitatás

A cikkben 54, legalább regionálisan jelentősnek számító fajról közlök előfordulási adatokat, összesen százat. Az adatok nagy része legalább a kistáj szintjén újdonságnak számít, néhány esetben régi előfordulások megerősítéséről van szó. A cikkben leginkább érintett nagytáj, az Északi-középhegység vagy a Matricum flóravidék szintjén jelentős adatoknak számítanak az *Aphanes arvensis*, az *Artemisia dracunculus*, a *Caryopteris incana*, a *Chenopodium pumilio*, az *Eichhornia crassipes*, az *Erigeron bonariensis*, a *Minuartia viscosa*, a *Myosotis discolor*, a *Ptelea trifoliata*, a *Schoenoplectus mucronatus*, a *Spergularia maritima*, a *Spergularia salina*, a *Tradescantia virginiana* és a *Trifolium resupinatum* új előfordulásai. Megemlíteném továbbá a *Calocedrus decurrens* vácrátóti kivadulása, amely fajnak eddig csak egy fertődi szubszpontán előfordulásáról találtam hazai dokumentációt. Védett státusza és kuriozitása miatt érdemes említést a *Polystichum lonchitis* előkerülése épített környezetben. Az itt kimutatott fajok jelentős része neofiton, beleértve kerti szökevényeket, amelyek kivadulásaira az ország nagy részén számítani lehet, dokumentáltságuk azonban alacsony fokú (pl. *Campanula poscharskyana*, *Campsis radicans*, *Centranthus ruber*, *Duchesnea indica*, *Heliopsis helianthoides*, *Tradescantia virginiana*). Figyelemre érdemesek még azok a fajok, amelyek új előfordulásai egy intenzív, délről történő terjeszkedés északi „frontvonalát” jelentik Magyarországon, pl. a *Cardamine occulta*, *Erigeron bonariensis*, *Erigeron sumatrensis*, és a *Plantago coronopus*. Utóbbi fajhoz hasonlóan az utak szózásával kialakuló, másodlagos szikes élőhelyek létrejöttét őshonos fajok is a javukra fordítják (SCHMIDT *et al.* 2018), ennek tudható be a *Limonium gmelinii*, a *Spergularia salina* és *S. maritima* areabővülése Nógrád vármegye területén.

Köszönetnyilvánítás

Hálás vagyok Bauer Norbertnek (MTM Növénytár), Harmos Krisztiánnak (BNPI), Rigó Attilának (HUN-REN ÖK), Víg Tamásnak (DINPI) és Wirth Tamásnak (PTE), amiért az előfordulások hátterének nyomozásában segítettek. Köszönöm Rigó Attilának, Schmidt Dávidnak és Takács Attilának a problémás taxonok határozási kérdéseiről szóló diskurzusokat. Köszönöm Fodor Bernadettnek és Halász Krisztiánnak a *Calocedrus decurrens*, valamint Villányi Péternek az *Elymus elongatus* előfordulásának háttérinformációit, továbbá a kézirat bírálójától kapott hasznos észrevételeket. A munkámat a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Hivatal PD138859 számú pályázata, valamint a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatta.

Irodalom

- BARTHA D., BÁN M., SCHMIDT D. & TIBORCZ V. (2021+): Magyarország edényes növényfajainak online adatbázisa (<https://floraatlasz.uni-sopron.hu>). – Soproni Egyetem, Erdőmérnöki Kar. [hozzáférés dátuma: 2025.06.30].
- CSIKY J., KIRÁLY G., OLÁH E., PFEIFFER N. & VIRÓK V. (2004): *Panicum dichotomiflorum* Michaux, a new element in the Hungarian Flora. – *Acta Botanica Hungarica* 46: 137–141.
- CSIKY J., KOVÁCS D., LENGYEL A., OLÁH E., SZABÓ Z. & WIRTH T. (2009): *Thelypteris palustris* Schott és más védett páfrányok előfordulása épületeken, kőfalakon. – *Flora Pannonica* 7: 58–59.
- DANYIK T. & VIDÉKI R. (2012): Úszó kagylótutaj (*Pistia stratiotes* L.). – In: CSISZÁR (szerk.), *Inváziós növényfajok Magyarországon*. Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, Sopron.
- DÖRKEN V. M., RUSHFORTH K., HUDSON T. & NIMSCH H. (2023): Morphology and anatomy of leaves and vegetative shoots in *Calocedrus* Kurz (Cupressoideae, Cupressaceae s.str.) in the light of species identification. – *Feddes Repertorium* 134: 271–288.
- DÖVÉNYI Z. (szerk.) (2010): *Magyarország kistájainak katasztere* – MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest.
- DUDÁŠ M., ELIÁS P., HRIVNÁK R., KIRÁLY G., KOBIV Y., MAJEROVÁ M., MÁJEKOVÁ J., MIKOLÁŠ V., PLISZKO A. & TAKÁCS A. (2024): New floristic records from Central Europe 13 (reports 176–197). – *Thaiszia – Journal of Botany* 34: 66–89.
- GBIF (2025): <https://www.gbif.org> [hozzáférés dátuma: 2025.06.30.]
- HALÁSZ A. (2024): *Trifolium resupinatum*. iNaturalist megfigyelés, <https://www.inaturalist.org/observations/217932141> [hozzáférés dátuma: 2025.09.14.]
- HARMOS K. (2004): *Bromus secalinus*. – In: BARTHA *et al.* (2021+): <https://floraatlasz.uni-sopron.hu/data/floraatlasz/5296649/> [hozzáférés dátuma: 2025.09.14.]
- HÁZI J. & PINTÉR B. (2003): *Panicum capillare*. – In: BARTHA *et al.* (2021+): <https://floraatlasz.uni-sopron.hu/data/floraatlasz/5527660/> [hozzáférés dátuma: 2025.06.30.]
- INATURALIST (2025): <https://www.inaturalist.org/> [hozzáférés dátuma: 2025.09.14.]
- KÁRPÁTI Z. (1952): Az Északi-hegyvidék nyugati részének növényföldrajzi áttekintése. – *Földrajzi Értesítő* 1: 289–314.
- KIRÁLY G. (szerk.) (2009): *Új magyar fűvészkönyv. Magyarország hajtásos növényei. Határozókulcsok*. – Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvalő.
- KIRÁLY G. & KIRÁLY A. (2018): Adatok és kiegészítések a magyar flóra ismeretéhez III. – *Botanikai Közlemények* 105: 27–96.
- KIRÁLY G., BARANYAI-NAGY A., KERÉKES SZ., KIRÁLY A. & KORDA M. (2009): Kiegészítések a magyar adventív-flóra ismeretéhez IV. – *Flora Pannonica* 7: 3–31.
- KIRÁLY G. & TAKÁCS G. (2020): *A magyar Fertő edényes flórája*. – Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság, Sarród.
- KÖZÖSSÉGI FLÓRATERKÉPEZÉS MAGYARORSZÁGON iNaturalist projekt (2025): <https://www.inaturalist.org/projects/kozossegi-floraterkepezes-magyarorszagon-community-floristic-mapping-in-hungary> [hozzáférés dátuma: 2025.06.30]
- KUN A. (1996): Kiegészítések és újabb adatok a magyar flóra és vegetáció ismeretéhez. – *Kitaibelia* 1: 26–32.
- MOLNÁR V. A., KIS SZ., MOLNÁR CS., BAK H., FEKETE R., KOZMA-BOGNÁR T., SONKOLY J., SÜVEGES K. & TAKÁCS A. (2024): Adatok idegenhonos növényfajok ismeretéhez Magyarországon I. (1–6). – *Kitaibelia* 29: 65–80.
- MOLNÁR CS. & VIRÓK V. (2018): A karcú köles (*Panicum dichotomiflorum*) Gyöngyösön és Felsőnyárádon, valamint a faj terjedése az Északi-középhegységben. – *Kitaibelia* 23: 264–266.
- NAGY J. (2007): *A Börzsöny hegység edényes flórája*. – Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Budapest.
- NIKLÉFELD H. (1971): Bericht über die Kartierung der Flora Mitteleuropas. – *Taxon* 20: 545–571.
- PINTÉR B. (2003): *Koeleria paniculata*. – In: BARTHA *et al.* (2021+): <https://floraatlasz.uni-sopron.hu/data/floraatlasz/5274878/> [hozzáférés dátuma: 2025.06.30].
- PINTÉR B., VOJTKÓ A. & TÍMÁR G. (2010): A Naszály edényes flórája. – *Rosalia* 5: 217–444.
- POWO (2025): *Plants of the World Online*. – Royal Botanic Gardens, Kew. <https://powo.science.kew.org/> [hozzáférés dátuma: 2025.09.14]
- RICHARDSON D. M., PYŠEK P., REJMÁNEK M., BARBOUR M. G., PANETTA F. D. & WEST C. J. (2000): Naturalization and invasion of alien plants: concepts and definitions. – *Diversity and Distributions* 6: 93–107.

- SCHMIDT D. (2021): A csókalábú útifű (*Plantago coronopus*) 2020-ban felfedezett újabb lelőhelyei. – *Kitaibelia* 26: 99–101.
- SCHMIDT D. (2022): *Spergularia salina*. – In: BARTHA *et al.* (2021+): <https://floraatlasz.uni-sopron.hu/data/floraatlasz/6193482/> [hozzáférés dátum: 2025-06-30.]
- SCHMIDT D., BAUER N., FEKETE R., HASZONITS Gy., SÜVEGES K. & MOLNÁR V. A. (2020): A csókalábú útifű (*Plantago coronopus*) folytatódó térhódítása Magyarországon. – *Kitaibelia* 25: 19–26.
- SCHMIDT D., DÍTŐTOVÁ Z., HORVÁTH A. & SZÜCS P. (2016): Coastal newcomer on motorways: the invasion of *Plantago coronopus* in Hungary. – *Studia botanica hungarica* 47: 319–334.
- SCHMIDT D., HASZONITS Gy. & KORDA M. (2018): Sótűrő budavirágfajok terjedése a Dunántúl útjain. – *Kitaibelia* 23: 141–150.
- SCHMOTZER A. (2023): *Campsis radicans*. – In: BARTHA *et al.* (2021+): <https://floraatlasz.uni-sopron.hu/data/floraatlasz/6203647/> [hozzáférés dátum: 2025.06.30.]
- SOMLYAY L. & CSÁBI M. (2025): Adatok Budapest környéke flórájának ismeretéhez IV. – *Kitaibelia* 30(1): 27–40.
- SONKOLY J. (2014): Adatok Miskolc és a Bükk hegység flórájának ismeretéhez. – *Kitaibelia*, 19(2): 267–274.
- SOÓ R. (1960): Magyarország új florisztikai-növényföldrajzi felosztása. – *Magyar Tudományos Akadémia Biológiai Csoportjának Közleményei* 4: 43–70.
- SÜVEGES K. (2024): *Valerianella carinata* Loisel. a Bükkben és néhány kiegészítés a Matricum flórájához. – *Folia Historico-Naturalia Musei Matraensis* 48: 13–19.
- SÜVEGES K., TAKÁCS A., NAGY T., SCHMOTZER A. & KOSCSÓ J. (2020): Florisztikai adatok a Tiszántúl északi pereméről II.: Borsodi-ártér és Sajó–Hernád-sík. – *Kitaibelia* 25: 169–186.
- TAKÁCS A., NAGY T., FEKETE R., LOVAS-KISS Á., LJUBKA T., LÖKI V., LISZTES-SZABÓ Zs. & MOLNÁR V. A. (2014): A Debreceni Egyetem Herbáriuma (DE) I.: A „Soó Rezső Herbárium”. – *Kitaibelia* 19(1): 142–155.
- TAKÁCS A., SÜVEGES K., LJUBKA T., LÖKI V., LISZTES-SZABÓ Zs. & MOLNÁR V. A. (2015): A Debreceni Egyetem Herbáriuma (DE) II.: A „Siroki Zoltán Herbárium”. – *Kitaibelia* 20: 15–22.
- TAKÁCS A., WIRTH T., SCHMOTZER A., GULYÁS G., JORDÁN S., SÜVEGES K., VIRÓK V. & SOMLYAY L. (2020): *Cardamine occulta* Hornem. Magyarországon, és a dísznövénykereskedelem más potyautasai. – *Kitaibelia* 25: 195–214.
- TAMÁS J., VIDA G. & CSONTOS P. (2017): Kiegészítések Magyarország páfrányainak elterjedési adataihoz, különös tekintettel előfordulásukra kőépipáfrányokon. – *Botanikai Közlemények* 104: 235–250.
- VERLOOVE F. (2011): *Cotoneaster hjelmqvistii*. – In: *Manual of the Alien Plants of Belgium*. – Botanic Garden Meise, Belgium. <https://alienplantsbelgium.myspecies.info/content/cotoneaster-hjelmqvistii> [hozzáférés dátuma: 2025.06.30.]
- VIRÓK V. & SZÜTS F. (2004): *Spergularia maritima*. – In BARTHA *et al.* (2021+): <https://floraatlasz.uni-sopron.hu/data/floraatlasz/5250443/> [hozzáférés dátuma: 2025.06.30.]
- VIRÓK V., FARKAS R., FARKAS T., SÚVADA R. & VOJTKÓ A. (2016): A Gömör-Tornai-karszt flórája. Enumeráció. – Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvafő.
- VOJTKÓ A. (2001): *A Bükk hegység flórája*. – Sorbus 2001, Eger.
- VOJTKÓ A. (2008): Florisztikai adatok Észak-Magyarországról. – *Kitaibelia* 13(1): 55–61.
- WIRTH T. & GYERGYÁK K. (2015): Az *Asparagus verticillatus* L. Magyarországon. – *Kitaibelia* 20: 31–43.
- WIRTH T., KOVÁCS D. & CSIKY J. (2020): Adatok és kiegészítések a magyarországi adventív flóra kivadult, meghonosodott és potenciális inváziós fajainak ismeretéhez. – *Kitaibelia* 25: 111–156.

Beérkezett / received: 2025. 07. 01. • Elfogadva / accepted: 2025. 09. 15.